

auctoritate Apostolica tenore præsentium pro una vice duntaxat pro unaquaque missione de ordinariis locorum licentia respective facienda concedimus et largimur. Hortantes venerabiles fratres, patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos et alios ecclesiarum prælatos et rectores, ac verbi Dei prædicatores ut in suis quisque ecclesiis, cum populus frequentior fuerit, præsentibus litteras, et omnia in eis contenta publicent, et publicari faciant, ac omnem eisdem fratribus, tam reformatis quam non reformatis, favorem et auxilium in præmissis præsentent: volumus autem ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ obsignatis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

« Datum Romæ, apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die 20 Aug. 1699, pontificatus nostri anno nono.

« J. F. Cardinalis Albanus. »

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(33. De privilegio personali, tum de reali, de quo frequenter in foro disputari solet, non male paulo latius hic agitur.

(34. Personale privilegium dicitur, quod personæ concessum, cum ea exstinguitur, nec ad hæredes transit. Reale vero, quod rei cohæret, et ad hæredes aliosque successores transmittitur. L. 3, § 1, l. 4, § 3, ff. De censib., l. 4, ff. De jur. immunitat., l. 7, § 1, ff. De except., l. 196, ff. De regul. jur.

(35. At privilegium personale non est tantum, quod uni certæ personæ datur, sed et quod uni generi certarum personarum lege generali conceditur. (36. Sic quondam pupillis pro administratione tutelæ, uxori pro recuperatione dotis, privilegium inter tutorum ac maritorum creditores tributum, ipsis solis, non item hæredibus prælationem tribuebat. L. 19, ff. De reb. auct. jud. possid. L. unic. C. De privileg. Dot., § Fuerat, 29, Instit. De action. (37. Pariter solis maritis conventis de dote, uti et cæteris, quibus competentis beneficium a lege datum, id ipsum prodest, nequaquam hæredibus; l. Maritum, et l. seq. ff. Solut. matrim., l. 24, § 1 et l. seq. ff. De re judic. leg. 7, princip. ff. De except. (38. Reale quoque privilegium non rei, seu causæ tantum singulari, sed et generaliter conceditur. (39. Actioni enim judicati contra condemnatos intentandæ privilegium dilationis quatuor mensium additum est, non ipsis solummodo condemnatis, sed et hæredibus, et aliis in locum eorum succedentibus profuturum, l. 29, ff. De re judic. (40. Et actioni funerariæ cohærens privilegium religionis favore, non funeranti tantum, sed et hæredi ejus agenti utile est.

(41. Privilegium personale uti ad hæredes non transit, ita nec cessione juris, aut actionis in aliam personam transferri potest; idque quia hac ratione personam egre-

deretur contra concedentis intentionem, l. 42, ff. De admin. et peric. tutor. Contra reale privilegium cessione transit, l. 68, De reg. jur. (42. Licetque fortassis extra materiam privilegiorum non universaliter verum sit illud, omne, quod ad hæredes transire valet, etiam posse cessione transferri; tamen cum reale privilegium dicatur ex eo, quod rei, seu causæ ipsi adsit et insit, æquum est, ut quemadmodum ipsa causa, seu actio recte ceditur, ita et inhærens ei privilegium cedendo censeatur translatum, Confer Anton. Matth., De auct. lib. II, c. 5, n. 3 et seq.

(43. Quod si de concessio privilegio non satis constet, ut-um personale an reale sit, illud ex onerosa, vel gratuita concessione dijudicari oportere censent Gail. L. 2, observ. 2, n. 13 et seq.; Ant. Matthæi, De auct. lib. II, c. 7, num. 50. (44. Sic ut gratis datum, potest in dubio personale; ex contractu oneroso impetratum, reale esse. (45. At cum causa onerosa impedire haud debeat restrictionem ejus, quod odiosum est, maxime si per modum privilegii concessum sit, ac gratuitam concessionem non raro præcedant benemerita, principis benevolentiam non minus provocantia, quam ex contractu numeratum pretium; ideo inspiciendum potius, utrum in privilegio id comprehensum sit, quod est favorabile et publicam utilitatem, et jus tertii non lædit, an contra odiosum in præjudicium reipublicæ, aut juris tertii quæsiti datum. (46. Priori casu privilegium personale, posteriori vero reale censendum est; Zoes., in Commentar. ad Pandect., lib. I, tit. 4, num. 18. Consule etiam Enekel, De privileg., l. III, c. 1, num. 25; Kloock., De contrib., c. 16, num. 51 et seq.; Mev., part. V, dec. 182, n. 8; Christin., vol. 3, dec. 47, nu. 37.

(47. Negandum vero haud est, quod ex variis personarum, rerumque circumstantiis aliis, utrum privilegium personale, an reale sit, quandoque sit judicandum, uti id pluribus tractant Menoch., De præsumpt., l. III, præsumpt. 103; Kloock., De contrib., c. 16, num. 75 et sequent.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ concernunt privilegiorum confirmationem, extensionem et interpretationem.

SUMMARIUM.

1. Confirmatio privilegiorum quid sit? — 2. Confirmatio est duplex; una in forma communi, seu simplici, et ordinaria, et alia in forma speciali, seu ex certa scientia. — 3. Confirmatio in forma communi, seu simplici, et ordinaria quæ sit? — 4. Confirmatio in forma communi nullum jus novum tribuit. — 5. Confirmatio in forma speciali, seu ex certa scientia quæ sit? — 6. Unde cognoscatur, confirmationem esse factam in forma speciali, et non solum in forma communi. — 7. Confirmatio privilegiorum alia censetur utilis, et alia inutilis. — 8. Quæ censetur confirmatio utilis? — 9. Quæ censetur inutilis? — 10. Regularium privilegia pluries sunt a Summis Pontificibus concessa, innovata et confirmata, non tantum in forma communi, sed etiam in forma speciali, et sic non confirmatione inutili, sed confirmatione utili. — 11. Et hoc clare

patet ex plurimis constitutionibus et concessionibus Pontificiis favore signanter fratrum Minorum emanatis. — 12. Ex quibus colligitur privilegia fratrum Minorum etiam nunc valere, quibusdam exceptis. — 13. Idem dicendum est de privilegiis aliorum regularium. — 14. Dum privilegia sæpius confirmantur, et in una bulla confirmatoria quedam omittuntur, quæ in alia ponuntur, non censentur esse revocata, quæ fuerunt ommissa. — 15. Quomodo sit intelligenda clausula: Quatenus, vel Dummodo sint in usu. — 16. Quomodo clausula: Dummodo sacris canonibus, et decretis concilii Tridentini non adversentur. — 17. Per clausulam: Dummodo decretis concilii Tridentini non adversentur, secundum aliquos classicos doctores a confirmatione eximuntur illa duntaxat privilegia, quæ a concilio Tridentino expresse sunt revocata. — 18. Quomodo intelligatur clausula: Quatenus; vel dummodo non sint revocata, vel sub aliqua revocatione comprehensa? — 19. Extensio et interpretatio privilegiorum est duplex, una proprie dicta, quæ dicitur extensiva, seu interpretatio per extensionem: alia improprie dicta, quæ dicitur comprehensiva, seu interpretatio per comprehensionem. — 20. Interpretatio per extensionem, seu extensio extensiva quæ sit? — 21. Interpretatio per comprehensionem, seu extensio comprehensiva quæ sit? — 22. Interpretatio alia est auctoritativa, seu authentica, et alia doctrinalis, seu magisterialis, et quæ utraque sit? — 23. Interpretatio privilegiorum authentica, seu auctoritativa fieri potest a solo concedente privilegium, vel ejus successore, aut superiore. — 24. Interpretatio doctrinalis et magisterialis potest fieri etiam a doctoribus et magistris, aliisque viris doctis, et in jure versatis. — 25. Ubi verba sunt clara, nulla admittitur interpretatio. — 26. Privilegium non est extendendum ab una persona, cui concessum est, ad aliam non expressam; nec ab uno casu ad alium. — 27. Privilegia, quæ non sunt contra jus commune, sed solum præter, vel ultra jus, nec cedunt in præjudicium alterius, sunt late interpretanda. — 28. Privilegia autem, quæ sunt contra jus commune, et cedunt in præjudicium alterius, sunt stricte interpretanda. — 29. Alia ad rem, ad n. 54. — 35. Subnectuntur Addit. ex alien. man. ad n. 45.

(1. Confirmatio, seu innovatio privilegiorum est privilegii prius legitime habiti per legitimum superiorem facta corroboratio. Est in re Communis.

(2. Confirmatio est duplex, una in forma communi, seu simplici et ordinaria, et alia in forma speciali, seu ex certa scientia. Communis. (3. Confirmatio in forma communi, quæ et confirmatio simplex et ordinaria appellatur, ea est, qua jus seu privilegium, prout hic et nunc reperitur, non præcedente alia cognitione causæ, corroboratur, seu confirmatur, relinquendo ipsum in eodem statu, in quo prius fuerat. Communis, per textum mox adducendos. Notanter autem additur: «Relinquendo ipsum in eodem statu, in quo prius fuerat;» (4. quia confirmatio in forma communi nullum jus novum, neque valorem tribuit illi, cui accedit, sed supponit privilegium jam validum, approbatque illud sicuti reperitur validum; nec tamen facit privilegium de novo validum; si prius reperiebatur invalidum, ut clare habetur ex cap. Cum dilecta 4, De confirmatione utili vel inutili, ubi Pontifex in simili confirmatione sic loquitur: «Nolentes, quod ex innovatione hujusmodi novum jus monasterio acquiratur, sed antiquum (si quod

habet) per innovationem privilegii conservetur;» et cap. Quia diversitatem 3, De concession. præben., ubi sic dicitur: «Non obstante confirmatione a Sede Apostolica obtenta sub forma communi, quæ confirmat beneficia et præbendas, sicuti juste et pacifice possidentur, et concordat id, quod habetur in capit. Præceptis 2, dist. 12, ibi: «Non novum aliquid præsentis jussione præcipimus, sed illa, quæ olim videntur indulta, confirmamus.»

(5. Confirmatio in forma speciali, seu ex certa scientia ea est, quæ fit cum perfecta noticia totius negotii, seu privilegii, et omnium circumstantiarum, novumque jus tribuit, ita ut non solum valida corroboraret, sed insuper revalidet, et de novo concedat privilegia etiam revocata. Communis. Argum. cap. Sicut grave 1, De transactionibus; et ratio est clara, quia confirmatio in forma speciali, seu ex certa scientia non est nuda et simplex confirmatio, sed potius est in re et effectu nova concessio, adeoque vim habet privilegia cæteris nullam et invalidam reddendi valida.

(6. Quod confirmatio facta sit in forma speciali, et non solum in forma communi, colligitur ex variis signis, videlicet si in ipsa confirmatione apponatur clausula Ex certa scientia, seu clausula Ex plenitudine potestatis, aut clausula Non obstante quacunque lege, consuetudine in contrarium, vel clausula Supplentes omnes juris et facti defectus, seu clausula Sublata, etc., aut in litteris confirmationis inseratur tenor totius privilegii aut instrumenti. Sic passim doctores.

(7. Confirmatio privilegiorum alia censetur utilis, et alia inutilis. Communis. (8. Confirmatio utilis tunc censetur, quando est valida, et tali judex inferior nequit contravenire, nec de ea judicare potest. Cap. Si quis 1, et cap. De confirmationibus 2, De confirmatione utili vel inutili. (9. Confirmatio inutilis tunc censetur, quando ipsa nullius est valoris, ut si obreptitæ vel subreptitæ fuit obtenta, narrato scilicet falso, aut suppresso, et rejecto vero, quod de jure exprimi debuisset, cap. Bonæ memoriæ 3, cap. Ad nostram 5, capit. Porrecta 6, et capit. Examinata 7, De confirmatione utili vel inutili, et cap. Super litteris 20, De rescriptis, cum similibus.

(10. Regularium privilegia pluries sunt a Summis Pontificibus concessa, innovata et confirmata, non tantum in forma communi, sed etiam in forma speciali, seu ex certa scientia, et sic non confirmatione inutili, ut patet ex variis Summorum Pontificum constitutionibus, et signanter editis pro nostro ordine Minorum, quas ad 120 enumerat, et initiative adducit una cum aliis favorabilibus Decretis Benedict. XIII, constitut. incip. Summe decet.

(11. Et ad hæc habentur plurimæ alie pontificiæ concessionem, innovata et confirmata, non tantum in forma communi, sed etiam in forma speciali, et sic non confirmatione inutili, sed confirmatione utili. — 11. Et hoc clare

debita reverentia et obedientia erga S. Sedem juxta dec. concilii Tridentini, et aliarum constitutionum reformato, et sic reformato edito, adeo ut nullum in illo reperiat privilegium a concilio Tridentino, vel aliqua constitutione usque ad Clementem VIII (sub quo reformatum fuit) renovatum, seu abrogatum, ut testantur Reiffenstuel, lib. v *Decretal.*, tit. 33, num. 235; Kazenberger, *loc. cit.*, sub num. 441, vers. *Quantum ad privilegia*.

(12. Unde ex his colligitur quod privilegia nostra etiam per communicationem cum aliis tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, vel alia ratione nobis competentia omnino adhuc valere et firma subsistere, solis illis exceptis, quæ constitutionibus Apostolicis post allegatas bullas, et dictam reformatam privilegiorum compendium emanatis expresse fuere derogata, et quæ sacri conc. Tridentini decretis aut regularibus nostri ordinis Institutis adversantur. Sic expresse Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 87; Kazenberger, *loc. cit.*, num. 441, et alii.

(13. Idem dicendum est de privilegiis aliorum regularium a variis Summis Pontificibus eis concessis, confirmatis et communicatis, et in pontificiis Constitutionibus, atque in suorum privilegiorum reformatis compendiis contentis.

(14. Dum privilegia sæpius confirmantur, et in una bulla confirmatoria quædam omituntur, quæ in alia ponuntur, non censentur esse revocata, quæ fuerunt ommissa, sed relinquuntur in suo vigore, quem pro tunc habent; unde plene adhuc valent, nisi sint revocata ab aliqua posteriore constitutione, aut sacris canonibus, et decretis concilii Tridentini adversentur: Pontifex enim per constitutiones confirmatorias non intendit, nec solet aliqua privilegia revocare, nisi id exprimat. *Communis*.

(15. Clausula: *Quatenus*, vel, *Dummodo sint in usu* (quæ in constitutionibus confirmatoriis privilegiorum solet apponi) significat, quod Papa nolit de novo confirmare, seu confirmando de novo revalidare illa privilegia, quæ per non usum, vel usum contrarium jam cessarunt, seu amissa fuere, et consequenter non amplius sunt in usu. Sic Donatus, tom. I, part. 1, tr. 11, q. 13; Rodrig., tom. I, *Qu. regular.*, q. 8, art. 3; Peyrin., in *Declarat. privileg. Ordin. Minor.*, tom. II, constit. 1; Gregorii XIII, num. 1; Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 108, et alii passim.

(16. Clausula: « Dummodo sacris canonibus et decretis concilii Tridentini non adversentur, » facit solum hunc sensum: « Dummodo sacris canonibus concilii Tri-

(75) E. R. Nimis deflectit a sensu istorum verborum: « Dummodo sacris canonibus, et decretis concilii Tridentini non adversentur, » explicatio ab auctore tradita. Canones Tridentini fidem duntaxat spectant. Nunquid præsumendum est Pontificem concedere velle privilegium fidei contrarium? Igitur verba illa: « Sacris canonibus, » denotant ca-

dentini et decretis concilii Tridentini non adversentur. » Non enim per illa verba sacris canonibus, intelliguntur sacri canones in corpore juris clausi, seu contenti, alias nulla, et otiosa, sibi que contradictoria esset omnis confirmatio privilegiorum, cum omnia regularium privilegia proprie dicta adversentur juri communi: privilegium enim dicitur lex privata contra vel præter jus aliquid concedens; cap. *Privilegia* 3, dist. 5. c. *Abbatibus* 23, De verb. significatione. Et sic illam clausulam intelligit communis doctorum, teste Reiffenstuel, *loc. cit.*, n. 113 (73).

(17. Per clausulam: « Dummodo decretis concilii Tridentini non adversentur, » Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 116 et n. 139 usque ad 146, cum Suarez, Miranda, Rodriguez ibi citatis, et pluribus rationibus adductis, contrariisque argumentis solutis, dicit et docet, quod probabilissime a confirmatione eximuntur illa duntaxat privilegia, quæ a concilio Tridentino sunt revocata, qualia sunt omnia, quæ contraria sunt decretis, sess. xxv, *De regularibus*, sicut, et illa, quæ adversantur præcedentium sessionum decretis positis cum clausula, « Non obstantibus privilegiis, » seu alia simili clausula privilegiorum derogatoria seu revocatoria. Alia vero privilegia, quæ contraria sunt decretis aliarum sessionum (excepta dicta sess. xxv, *De regularibus*) et clausulam privilegiorum derogatoriam expressam non habentibus, docet non censi revocata ab eodem concilio, nec eximia confirmatione per illam clausulam: « Dummodo decretis concilii Tridentini non adversentur. » Vide ipsum, *loc. cit.*, ubi multa ad rem. Vide tamen dicta infra n. 31 (74).

(18. Clausula: « Quatenus, vel dummodo non sint revocata, vel sub aliqua revocatione comprehensa, » significat aperte, quod Pontifex nolit confirmare illa privilegia, quæ per legem, constitutionem, vel decretum generale aut speciale, expresse vel tacite fuerunt revocata, et de novo non amplius concessa vel confirmata. *Communis*, ac certa.

(19. Extensio et interpretatio privilegiorum est duplex, una proprie dicta, quam aliqui *extensivam* vocant; et alia improprie dicta, seu *comprehensiva*; seu ut loquitur Fagnanus, in c. *Quod nonnullis* 23, De privileg., num. 26 et 28, duplex est interpretatio, una per *extensionem*, seu *extensiva*, et alia per *comprehensionem*, seu *comprehensiva*.

(20. Interpretatio per *extensionem*, seu interpret. *extensiva* est illa, per quam legis alicujus decisio transfertur seu extenditur ad alium casum, vel personas, tum ultra verba legis, quam ultra mentem legislatoris,

nonnes in corpore juris contentos, quibus Papa derogare minime intendit per privilegiorum confirmationem, nisi alias privilegium aliquod speciale concesserit ipsis contrarium.

(74) E. R. Nota. Hæc opinio regularibus nimium indulget, propterea que non videtur in omnibus probanda.

quamvis non contra mentem ipsius arg. cap. *Cum dilecta* 4, § *Nos igitur*, De confirmatione. utili vel inutili.

(21. Interpretatio per *comprehensionem*, et declarationem, seu *extensio comprehensiva* est illa, quæ fit ultra verba legis, sed non ultra mentem legislatoris; et hæc tunc intervenit, quando decisio legis transfertur seu extenditur ad alium casum, seu personam non comprehensam sub verbis legis, comprehensam tamen sub mente legislatoris, juxta quod l. *Scire oportet* 13, § 2, *De excusationibus*, dicitur: « Sed etsi maxime verba legis hunc habeant intellectum, tamen mens legislatoris aliud vult. » Interpretatio enim potius menti, quam verbis legis convenire debet. Cap. *Humana aures* 11, caus. 22, quæst. 5, ibi: « Non debet aliquis verba considerare » (intellige nude et simpliciter), « sed voluntatem et intentionem, quia non debet intentio verbis deservire, sed verba intentioni. » Unde l. *Scire* 16, ff. *De legibus*, dicitur: « Scire leges, non hoc est. verba earum tenere, sed vim ac potestatem; » et cap. *Certum est* 88, De regulis juris in 6, expresse habetur: « Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem. » Idem dicitur in l. *Non dubium*, 6, cod. *De legibus*, ibi: « Non dubium est, in legem committere eum, quia verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem. »

(22. Interpretatio, alia est *auctoritativa*, seu *authentica*, vel *definitiva*, ac *judicialis*, et alia *doctrinalis*, seu *magisterialis*. Prima est illa, quæ fit a principe privilegium concedente, seu ejus successore, et ipsi standum est, tam in, quam extra judicium, arg. l. *Inter æquitatem* 1, l. *Leges* 9, l. *Si imperialis* 12, cod. *De legibus*, ibi: « Si enim in præsentem leges condere soli imperatori concessum est, et leges interpretari solo dignum imperio esse oportet, » juncto ejus summario, in quo præcise dicitur: « Ejus est legem interpretari, cujus est condere; » et capit. *Inter alia* 31, De sententia excomm., ibi: « Unde jus prodiit, interpretatio quoque procedat. » Secunda, scilicet *doctrinalis*, seu *magisterialis* est illa, quæ a magistris seu doctoribus dari potest, et solet l. *unic.* cod. *De professoribus urbis Constantinop.*

(23. Hinc interpretatio privilegiorum *authentica*, seu *auctoritativa*, vel *definitiva*, ac *judicialis* fieri potest a solo concedente privilegium, vel ejus successore seu superiore arg. cit. l. *Inter æquitatem* 1, l. *Leges* 9, l. *Si imperiali* 12, cod. *De legibus*, cap. *Cum venissent* 12, De judiciis, ibi: « Cum super privilegiis Sedis Apostolicæ causa vertatur, nolumus de ipsis per alios judicari, » juncto ejus summario, ibi: « Solus Papa cognoscit de dubiis privilegiorum Apostolicæ Sedis, et non inferior: » et concordat citat. cap. *Inter alia* 31, *De sentent. excomm.*

(24. Interpretatio autem *doctrinalis*, seu *magisterialis* privilegiorum potest fieri etiam a doctoribus, seu magistris, aliisque viris doctis, et in jure versatis, cit. l. *unic.* cod. *De professoribus urbis Constantinopolit.*,

quæ tamen interpretatio probabilitatem duntaxat affert, non autem necessitatem, sicuti prima *auctoritativa*, seu *authentica*, vel *definitiva* ac *judicialis*.

(25. Ubi verba sunt clara, nulla admittitur interpretatio. L. *Licet imperator*, ff. *De legatis* 1, et l. *Ille, aut illa*, ff. *De legatis* 3, cap. *Ad audientiam* 12, De decimis, cap. *Porro* 7, De privileg., ibi: « Quod totum inspectione privilegiorum suorum plenius advertere potes, et secundum quod inveneris, ita observes; » capit. *Recepimus* 8, eod., ibi: « Inspicienda sunt ergo privilegia, et ipsorum tenor est diligentius attendendus. » Unde glossa communiter recepta in capit. *Cum dilectus* 8, De consuetudin., verb. *Nec juri communi*, in fine, sic expresse habet: « Ubi verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi, sed ubi sunt dubia, necessaria est interpretatio.

(26. Privilegium non est extendendum ab una persona, cui concessum est, ad aliam non expressam, et sic nec ab uno casu ad alium. *Communis*, per text. in cap. *Sane* 9, De privileg., ibi: « Temerarium est, et indignum, aliquem sibi sua auctoritate præsumere, quod Romana Ecclesia alicui, certa ratione inspecta, singularibus voluit beneficiis indulgere, et cap. *Quod alicui* 74, De reg. juris in 6, ibi: « Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet aliis in exemplum. » Rota recent., part. xiii, decis. 70, num. 43; part. xiv, dec. 238, num. 12; part. xviii, tom. II, dec. 741, num. 10, et sæpe alibi.

(27. Privilegia, quæ non sunt contra jus commune, sed solum præter vel ultra jus, nec cedunt in præjudicium alterius, cum sint meræ gratiæ, seu beneficia principis, sunt late interpretanda. *Communis*, per text. in c. *Cum olim* 16, De verbor. significat., ubi dicitur: « Cum beneficia principum sint interpretanda latissime, » et l. *Beneficium* 3, ff. *De constitutionib. princip.*, ibi: « Beneficium imperatoris, quod a divina scilicet ejus indulgentia proficiscitur, quam plenissime interpretari debemus. » Cap. *Quia circa* 22, De privileg., ibi: « Ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda; » Cap. *Odia* 15, De regul. juris in 6, ibi: « Odia restringi, et favores convenit ampliari. »

(28. Privilegia autem, quæ sunt contra jus commune, et quæ cedunt in præjudicium alterius, sunt strictè interpretanda. *Comm.* Et quidem quoad primam partem ratio est clara, quia omnis recessus a jure communi censetur odiosus. Cap. *Is qui* 1, et cap. *Si quis* 2, De filiis presbyt. in 6. Odiosa autem sunt restringenda. Cap. *Odia* 15, De reg. juris in 6, ibi: « Odia restringi, et favores convenit ampliari, » et cap. *Quæ a jure* 28, De leg. juris in 6, ibi: « Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. » Quoad secundam autem partem clare desumitur ex cap. *Super eo* 15, De officio delegati, ibi: « Non tamen est nostræ intentionis diocesano episcopo præjudicium generare; » et concordant cap. *Li-*

et 12, De offic. ordinar.; cap. *Cum capella* 16, cap. *Pastoralis* 19, et cap. *Dudum* 31, De privileg., juncta glossa, et DD. inde inferentibus, quod Pontifex nullius juri intendat derogare, nisi fortasse hoc expresserit, adeoque privilegium cedens in præjudicium alterius, si in ipso aliud non sit expressum, est stricte interpretandum.

(29. Privilegia non attenduntur, nisi de eorum veritate doceatur. Bened. XIV, t. II, constitut. incip. *Causarum*. (30. Privilegia regularium a Gregorio XIII redacta fuerunt ad terminos juris. Idem constitut. 27, incip. *Impositi nobis*. (31. Privilegia recipiendi ordines a quocunque abolita fuerunt in concilio Tridentino, ideoque, nisi post confirmationem ipsius concilii ex integro concessa fuerint, minime suffragantur. Idem constitut. 40, incip. *Causarum*. Vide supra, verb. ORDO, ORDINARE, art. 3, et add. Cas. ibi.

(32. Privilegia honoris non inducunt exemptionem ab ordinaria episcopi jurisdictione. Idem constitut. 40, incip. *Causarum*. (33. Privilegium, ne locus, aut personæ ecclesiasticis censuris subjiciantur sine mandato Sedis Apostolicæ, non probat loci aut personarum exemptionem ab ordinaria episcopi jurisdictione. Idem, ib. (34. Hujusmodi privilegia, præterquam regibus, reginis, eorumque filiis, aut ordinibus regularibus universim concessa ad ordinariarum sententias, et processus non extenduntur. Idem, ib.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(35. Valde interest dignoscere, utrum confirmatio privilegii facta sit in forma communi, an in forma specifica. Duas inter alias solent doctores afferre conjecturas, quibus confirmationem in forma specifica esse credunt.

(36. Prima est, si tenor privilegii confirmationis fuerit insertus, quod colligitur ex c. 8, De confirmat. util. vel inutil. (37. At Bohemer., in *Decretal.*, lib. II, tit. 30, § 4 et seq., postquam ostendere conatus est, textum hunc minime primam hanc conjecturam suppeditare, « In privilegiis (ait) ubique praxis obtinet, ut confirmationibus tenor privilegiorum plene inseratur, unde tamen majorem vim haud accipiunt; insertio siquidem privilegiorum docet scientiam ejus confirmantem habuisse, ast quod certam et solidam scientiam habuerit, inde non liquet, quam aliter habere nequit, nisi matura, plena et solida causæ cognitio, et dubiorum excussio deliberata accesserit. » (38. Quidquid vero dicat Bohemer., confirmatio in forma specifica dicenda est semper ac totus tenor privilegii confirmati fuit confirmationi insertus, ut probat Rot. *Coccin.*, decis. 1573, a numer. 15 ad plur. seq., cor. *Falconer.*, decis. 9, num. 24, De offic. ordinar. et territ. separat.

(39. Altera est, si confirmationi apposita sit clausula: « Ex certa scientia, vel ex plenitudine potestatis, vel non obstante quacunque lege, statuto, et consuetudine,

quæ sint in contrarium. » (40. Hanc vero conjecturam ab auctore traditam num. 6, non male rejiciunt inter alios, Bohemer., in *Decretal.*, lib. XXI, tit. 39, § 6 et seq.; Stryk, *Juridic. dissert.*, vol. 1, disp. 2, cap. 1, § 5. (41. Idque quia clausulæ hodie plerumque fere apponuntur potius de stylo, quam ea mente, ut singulare quid ex principis intentione operari debeant.

(42. Præcipua autem differentia confirmationem in forma communi inter et confirmationem in forma specifica quod attinet ad privilegia, est, quod ex illa probatum haud remanet ipsum privilegium confirmatum, ex hac vero privilegium confirmatum remanet probatum. Stryk, *Juridic. dissert.*, vol. 11, disp. 2, c. 1, § 28.

(43. De interpretatione privilegiorum, de qua pariter in hoc articulo agit auctor, consule Stryk, *Juridic. dissertat.*, volum. 4, disp. 24, De privilegiorum interpretatione, qui septem integris capitulis materiam hanc tractat, et quidem accuratissime. Primo enim capitulo agit De sensu rubricæ; secundo, De privilegiorum interprete; tertio, De modo interpretandi privilegia in genere; quarto, De authentica et in specie de simplici privilegiorum interpretatione; quinto, De extensiva privilegiorum interpretatione; sexto, De respectiva privilegiorum interpretatione; et septimo, De correctiva privilegiorum interpretatione.

ARTICULUS III.

Quoad ea quæ concernunt modos, quibus privilegia cessant, seu amittuntur.

SUMMARIUM.

1. Privilegium singulariter personale cessat per mortem personæ privilegiatæ. — 2. Non cessat tamen privilegium per mortem seu depositionem ab officio ipsius privilegiantis, seu concedentis privilegium absolute et sine limitatione. — 3. Si autem privilegium non sit absolute et sine limitatione concessum, sed cum aliqua conditione aut limitatione ad certum tempus, dicendo v. g. usque ad beneplacitum nostrum, tunc ipso facto cessat per mortem concedentis. — 4. Si vero privilegium concessum sit sub clausula « usque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, » aut hujusmodi, durat perpetuo, nisi a concedente, vel ipsius successore revocetur, neque cessat morte ipsius concedentis. — 5. Item non cessat morte concedentis privilegium concessum sub clausula: « Donec revocavero. » — 6. Privilegium reale cessat, et extinguitur, extincta re, cui inhæret. — 7. Intellige tamen si ipsa res privilegiata extinguatur sine spe restitutionis. — 8. Si autem res privilegiata extinguatur cum spe restitutionis, tunc conservantur omnia ejus privilegia et jura. — 9. Sed tamen cum hoc discrimine, quod si privilegia, seu jura sint concessa ipsi loco seu pavimento, eique adhæreant, tunc semper remanent et conservantur. — 10. Si vero privilegia loci sint concessa principaliter ipsi ædificio aut ecclesiæ, altari, et hujusmodi; tunc vel privilegia sunt talia, ut eorum usus præcise requirat illum locum; et hoc casu quamvis privilegia illa non omnino extinguantur, suspenduntur tamen, donec reedificetur talis ecclesia, seu tale altare. — 11. Vel privilegia sunt talia, ut etiam extra illum locum exerceri possint, et tunc privilegia nequidem suspenduntur pro illo tempore. — 12. Sic si superioris auctoritate ecclesia, monasterium seu conventus.

civitas vel oppidum transferantur ad alium locum, vel alteri uniantur, tunc non cessant ejus privilegia. — 13. Privilegium cessat etiam, et perditur per abusum. — 14. Privilegium autem non semper ipso jure, et facto amittitur per abusum, sed per sententiam et revocationem est auferendum, nisi in jure aliud exprimat. — 15. Privilegium revocari potest saltem per sententiam, si incipit cedere in grave præjudicium aliorum, seu communitatis. — 16. Privilegium cessat etiam cessante causa, ob quam datum est. — 17. Hoc tamen intelligendum est solummodo de causa finali, non autem de causa dantaxat impulsiva. — 18. Item est hoc intelligendum solum de privilegio, quod derogat juri communi, vel alterius tertii; secus autem est de privilegio præter, vel ultra jus commune. — 19. Privilegium cessat etiam lapsu temporis, ad quod dantaxat fuit concessum et restrictum. — 20. Idem dicendum est de privilegio concessio sub conditione. — 21. Privilegium cessat etiam per renuntiationem liberam et expressam alicujus personæ particularis, si in ejus solius favorem sit privilegium concessum. — 22. Si autem privilegium sit principaliter concessum in favorem alicujus communitatis, dignitatis vel loci, non potest ei renuntiari a personis particularibus illius communitatis vel loci. — 23. Unde clerici, nec volentes possunt renuntiare privilegio fori. — 24. Neque possunt renuntiare privilegio canonis. — 25. Item nec religiosi possunt renuntiare privilegiis suæ religioni concessis. — 26. Possunt tamen prælati regulares limitare, restringere, imo etiam tollere suis subditis usum quorumcunque privilegiorum, etiam a Sede Apostolica concessorum, ita ut nequeant talibus privilegiis uti. — 27. Sic tota potest aliqua communitas renuntiare privilegio sibi concessio, quod eidem, vel non est utile, vel est indifferens. — 28. Secus autem, si talis renuntiatio cederet in præjudicium ecclesiæ vel communitatis, in quo casu etiam unus solus de capitulo contradicens impedire potest renuntiationem. — 29. Si vero privilegium incipiat esse nocivum, per se cessat, ita ut observari non debeat. — 30. Privilegia affirmativa concessa cum gravamine aliorum amittuntur per non usum via præscriptionis, si interim fuit occasio utendi privilegio, et tamen eo usus non fuerit privilegiatus scienter, sponte, ac voluntarie, et per tempus requisitum ad præscriptionem pro qualitate privilegiorum. — 31. Unde ad id requiritur, quod privilegiatus habuerit occasionem utendi privilegio. — 32. Item, quod habuerit notitiam illius. — 33. Item, quod sponte ac voluntarie, id est sine ulla coactione aut impedimento ullo uti omiserit. — 34. Et hoc per tempus requisitum ad præscriptionem pro qualitate privilegiorum respective cujusvis privilegii in specie ad instar cujusvis respective in specie rei, juris, actionis et servitutis. — 35. Privilegia affirmativa, quæ sunt meræ gratiæ, atque in nullius gravamen cedunt, per merum non usum, nunquam amittuntur. — 36. Similiter per eandem rationem privilegia negativa merè gratiosa nunquam amittuntur per usum contrarium. — 37. Econtra autem privilegia negativa cum onere aliorum concessa amitti possunt per usum contrarium. — 38. Ut dicta privilegia negativa amittantur per usum contrarium, requiritur tantum temporis, quantum requiritur ad præscriptionem. — 39. Privilegium cessat, seu amittitur per revocationem concedentis, successoris vel superioris. — 40. Revocatio privilegiorum est duplex, una expressa et alia tacita. — 41. Revocatio expressa subdividitur in generalem et specialem, et que sit utraque? — 42. Revocatio generalis alia est communis, et alia extraordinaria, et quæ sit utraque. — 43. Per clausulam communem generalem: « Non obstantibus quibuscunque privilegiis, » in posteriore privilegio positam absque alia expressa, et specifica mentione non revocantur privilegia clausa in

corpore juris, et certis personis concessa. — 44. Per dictam clausulam communem generalem: « Non obstantibus quibuscunque privilegiis, » nec revocantur privilegia extra corpus juris existentia, si fuerint concessa cum clausula, quod revocata non censeantur, nisi expresse eorum mentio fiat. — 45. Dicta tamen privilegia revocata censeantur per clausulam: « Non obstantibus quibuscunque privilegiis sub quacunque verborum forma concessis. » Vel sic: « Etiam si de verbo ad verbum deberet de ipsis fieri mentio, » et hujusmodi. — 46. Per nullam ex prædictis clausulis generalibus censeantur revocata privilegia per modum contractus concessa, vel remunerationem meritorum, et obsequiorum præstitorum, nisi saltem in genere addatur clausula: « Etiam si per modum contractus fuerint concessa; vel etiam meritorum intuitu. » — 47. Tacita privilegii revocatio quomodo fiat? — 48. Circa tacitam privilegiorum revocationem traduntur communiter sequentes regulæ; et assignatur prima. — 49. Assignatur secunda. — 50. Assignatur tertia. — 51. Privilegium merè gratiosum subdito concessum potest ex justa causa revocari a concedente, vel ejus successore, seu superiore valide et licite; sine justa causa autem valide quidem, sed illicite. — 52. Si autem privilegium merè gratiosum sit concessum non subdito, nequit amplius revocari. — 53. Hinc privilegia, quæ imperatores, alique principes concesserunt ecclesiis, nequeunt amplius revocari. — 54. Privilegia remuneratoria, vel per modum pacti, seu contractus onerosi concessa etiam subdito nequeunt amplius revocari, nisi ex gravi causa spectante ad bonum commune, et cum compensatione aliqua juris ablati. — 55. Privilegia regularium non sunt omnia a concilio Tridentino revocata, sed plurima ab eodem sunt confirmata. — 56. Omnia, et singula privilegia regularium ante concilium Tridentinum eis concessa, quæ adversantur decretis in sess. xxv, De regularibus et monialibus, sunt revocata ab eodem concilio. — 57. Item revocata sunt privilegia illa regularium ante Tridentinum eis concessa, quæ adversantur præcedentium sessionum decretis habentibus supradictam, vel similem clausulam privilegiorum revocatoriam: « Non obstantibus quibuscunque privilegiis, » etc. — 58. An revocata censeantur non solum illa regularium privilegia, quæ adversantur alicui ex decretis conc. Tridentini, cit. sess. xxv, De regularibus, vel alicui ex decretis præcedentium sessionum habentibus supradictam expressam clausulam privilegiorum revocatoriam: « Non obstantibus quibuscunque privilegiis, » sed illa quoque, quæ adversantur decretis aliarum sessionum (excepta dicta sess. xxv, De regularibus), et clausulam privilegiorum revocatoriam expressam non habentibus. — 59. Regulares non possunt nec in foro conscientiæ, uti suis privilegiis, quæ sunt expresse revocata a concilio Tridentino expresse revocatis, nec in locis, ubi Tridentinum concil. non est receptum. — 60. Imo regulares non possunt in foro conscientiæ uti suis privilegiis a concilio Tridentino expresse revocatis, nec in locis, ubi Tridentinum concil. non est receptum. — 61. Nec secundum communiorum sententiam possunt regulares in foro conscientiæ uti suis privilegiis solum implicite a Tridentino revocatis. — 62. Quamvis multa regularium privilegia, tum per concilium Tridentinum, tum per varias pontificias constitutiones fuerint vere revocata, adhuc tamen multa et plurima alia existunt, quæ non sunt revocata. — 63. Alia de privilegiis, remissive. — 64. Affectur constitutio Clem. XII, sedulo attendenda, per quam moderantur nonnulla regul. et Mendicantibus a Bened. XIII concessa. — 65. Subnect. add. ex al. man., ad n. 75.

(1. Privilegium singulariter personale cessat per mortem personæ privilegiatæ. Communis per text. in c. Privilegium 7, De